

Nr 240

Av herr **Birke m. fl.**, om besparingar å vissa anslag under femte huvudtiteln.

Genom införandet av en allmän omsättningsskatt har skattetrycket i vårt land stigit i sådan grad att det ligger högre än i varje fall det stora flertalet av med Sverige jämförbara länder. I särskilda motioner till årets riksdag tar vi upp detta problem till behandling och anför de skäl som enligt vår mening talar för att omsättningsskatten snarast bör avskaffas. För att detta skall kunna ske måste en väsentlig begränsning av de alltför höga statsutgifterna komma till stånd. Även i och för sig angelägna anslagsbehov måste då hållas tillbaka och redan utgående eller äskade anslag skäras ned.

Under femte huvudtiteln föreslås följande anslags justeringar.

3. Socialattachéer

Då förslag framlades om att två befattningar som socialattachéer skulle inrättas, motsatte vi oss förslaget. Enligt vår mening borde skattebetalarna inte belastas med kostnader för arbetsuppgifter, som lika väl kan ombesörjas av den ordinarie personalen inom utrikesrepresentationen, såvitt avser socialpolitiken, och av arbetsmarknadens parter själva i den mån arbetsuppgifterna rör arbetsmarknadsförhållanden. Visserligen har befattningarna nu tillsatts, men då socialattachéerna är tillsatta på förordnande finns det ingen anledning för oss att frångå vår tidigare uppfattning. Förordnandena bör därför upphöra fr. o. m. den 1 juli i år.

13. Mödrahjälp

Mödrahjälpen har efter moderskapsförsäkringens tillkomst förlorat sin tidigare betydelse, och den har mera blivit ett komplement till den allmänna socialhjälpen. Det mest naturliga är därför att mödrahjälpen överföres till att i likhet med socialhjälpen vara en helt kommunalt finansierad hjälpform. Härför talar också den omständigheten att administrationen för det nuvarande systemet är alltför kostsam. 1958 års besparingsutredning har även föreslagit en avveckling.

Av ovan anförda skäl föreslår vi att något anslag till mödrahjälp inte skall utgå.

14. Mödrahjälpnämnderna

Till följd av vårt förslag under föregående punkt bör mödrahjälpnämnderna avvecklas och anslaget upphöra.

19. Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem

Genom den beslutade folkpensioneringsreformen kommer åldringarnas

ekonomiska förhållanden att successivt förbättras. Härigenom får de större möjligheter att bo kvar i sina familjebostäder efter uppnådd pensionsålder, vilket torde vara ett önskemål hos det stora flertalet pensionärer. Svårigheterna vid övergången från arbetslivet till pensionärstillvaron blir också mindre om de ej behöver byta miljö.

Möjligheterna för de gamla att vid behov erhålla hjälp i sina hem har också ökat. För de gamla är denna hjälpform den mest humanitära, och dessutom ställer den sig billigare för kommunerna. De som inte önskar bo kvar i sina hem torde huvudsakligen vara kronikersjuka, och för dessa är inte vård på ålderdomshem den lämpligaste hjälpformen.

Under senare år har möjligheterna för de gamla att få bostad i pensionärshem också ökat. Efterfrågan på platser vid ålderdomshem har däremot konstant sjunkit. Risk föreligger därför att många ålderdomshem redan om några år kommer att utnyttjas i mindre omfattning eller att stå tomma. Den pågående avfolkningen av landsbygden medverkar också härtill. Att under sådana förhållanden genom statsbidrag stimulera kommunerna att bygga ålderdomshem anser vi inte vara riktigt.

Om statsbidraget indrages torde kommunerna tvingas till större återhållsamhet i fråga om den nu i vissa fall alltför höga standarden på hemmen.

För kommuner som redan satt i gång byggande av ålderdomshem kan vårt förslag medföra vissa finansieringssvårigheter, men någon större belastning på deras ekonomi torde förslaget inte medföra. För övrigt kan en kommun vid planeringen inte med säkerhet räkna med att erhålla statsbidrag, eftersom bidrag endast utgår i den mån medel härför finns tillgängliga.

22. Allmänna barnbidrag

I särskild motion från vårt håll har yrkats att ett barnbidrag inom varje fullständig barnfamilj ej skall utgå samt att barnbidraget skall fastställas till 400 kr. för andra, 500 kr. för tredje och 600 kr. för fjärde och vart och ett av följande barn. För ofullständiga familjer skulle emellertid ett borttagande av första barnbidraget te sig obilligt. Med hänsyn härtill har vi förordat att det särskilda barnbidraget till änkors och invaliders barn m. m. skall höjas i motsvarande mån för de ofullständiga familjerna. Intill ett belopp av 400 kr. skall detta bidrag alltid utgå och alltså inte vara inkomstprövat. För folkpensionärer med barn under 16 år förordar vi samma anordning.

Enligt beräkningar som redovisas i motionen om allmänna barnbidrag skulle statens kostnader för allmänna barnbidrag vid ett genomförande av våra förslag minska med ca 465 milj. kr. om året. Därtill kommer ökningen av anslaget till särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn

m. m., beräknad till ca 45 milj. kr. Då den av oss föreslagna justeringen skall ske fr. o. m. ingången av 1961 uppgår nettobesparingen för budgetåret 1960/61 till 210 milj. kr.

23. *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag*

Med hänsyn till vad som anförts under föregående punkt torde förevarande anslag kunna nedskäras med 500 000 kronor.

31. *Ferieresor för barn*

Antalet ferieresor har under senare år successivt minskat. Minskningen i resefrekvensen torde sammanhånga med att de ekonomiska möjligheterna för barnfamiljerna att på egen hand ordna sina semesterresor i hög grad förbättrats. Treveckorssemestern har dessutom gjort, att de allra flesta familjer i god tid planerar och sparar för sin semester. Rabattförmånerna vid SJ och andra trafikföretag har vidare öppnat billiga rese-möjligheter för barnfamiljerna.

Med hänsyn härtill och då bidragen i de enskilda fallen uppgår till relativt blygsamma belopp i förhållande till den omfattande administration, som erfordras för ferieresorna, anser vi, att något anslag inte vidare skall utgå. Om särskilda omständigheter föreligger bör socialvården biträda med ekonomisk hjälp för att möjliggöra ferieresor för barn i obemedlade familjer.

32. *Ferieresor för husmödrar*

Då husmoderssemesterverksamheten tillkom var avsikten att bereda husmödrar med minderåriga barn en kortare tids avkoppling från hemmet och barnen. Av en förra hösten avslutad utredning rörande denna verksamhet framgår emellertid, att verksamheten väsentligen kommit att få en annan inriktning än som från början avsågs. Husmödrar med minderåriga barn har sålunda under senare år i blott relativt obetydlig utsträckning befunnit sig bland de bidragssökande. En av orsakerna härtill torde vara att husmodern vill tillbringa semestern tillsammans med den övriga familjen. Något egentligt behov av fortsatt statligt stöd torde med hänsyn till återopade omständigheter inte längre föreligga. Vi föreslår därför att det statliga stödet till denna verksamhet fr. o. m. nästa budgetår skall upphöra.

33. *Bidrag till driften av semesterhem*

Bidrag till driften av semesterhem utgår med två kr. 50 öre per gäst och dag under förutsättning att landsting, stad som ej deltar i landsting eller annan kommun beviljat bidrag med minst en krona 50 öre för gästdag. Dessa bidrag räcker emellertid inte till för att driva hemmen, varför man tvingats att ta ut avgifter på upp till 8—9 kr. per gäst och dag. Besöksfrekvensen har också sjunkit betydligt, och åtskilliga hem har under senare år tvingats att slå igen, då man ej kunnat få dem fullbelagda.

Med hänsyn härtill och till vad som anförts under föregående punkt föreslår vi att något driftbidrag till semesterhem inte vidare skall utgå.

34. *Stipendier för underlättande av husmoderssemester*

Föredraganden anser att maximibeloppet för stipendierna bör höjas till 200 kr. och att stipendium i fortsättningen inte bör utgå med mindre belopp än 50 kr. Även om förslaget i och för sig innebär en förbättring i förhållande till vad som nu gäller, blir dock stipendiet även i fortsättningen så litet, att det inte kan möjliggöra en semestervistelse för en husmoder där ekonomiska svårigheter lägger hinder i vägen. Vi åberopar även vad som anförts under punkten 32 och föreslår att det anslag som anvisats till stipendier för underlättande av husmoderssemester inte skall utgå.

62. *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder*

Statsbidragets syfte är att stimulera kommunerna till ökade insatser inom den förebyggande öppna vården. Enligt vårt förmenande bör man emellertid inte tillmäta statsbidragets storlek så avgörande betydelse för kommunala insatser på den öppna vårdens område som man velat göra gällande på vissa håll. Det är ju även ett kommunalt intresse att denna vårdform främjas.

Anslaget är för nästa budgetår upptaget till 15 milj. kr. Senast kända utgifter — för budgetåret 1958/59 — uppgår till 10,6 milj. kr. Fr. o. m. den 1 juli 1957 höjdes statsbidraget från 60 till 75 %. En återgång till tidigare bidragsprocent synes motiverad. En restriktiv tillämpning bör kunna leda till en besparing motsvarande 20 % eller 3 milj. kr.

67. *Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen*

Genom skilda beslut 1959 har Kungl. Maj:t medgivit arbetsmarknadsstyrelsen att under innevarande budgetår få anställa extra personal inom styrelsens krisorganisation för uppgifter avseende planerings- och verkställighetsåtgärder till bekämpande av arbetslöshet. Avlöningskostnaderna för denna personal beräknas till 270 000 kr. För nästa budgetår beräknas samma belopp med tillägg av 20 000 kr. för personal, som ej varit anställd under hela innevarande budgetår.

Med hänsyn till den omsvängning i konjunkturen som skett och arbetslöshetssiffrornas kraftiga nedgång kan vi inte finna att denna extra personalförstärkning inom krisorganisationen längre är erforderlig. Vi föreslår därför att anslaget minskas med 290 000 kr. Omkostnaderna kan härigenom beräknas minska med 10 000 kr. Den totala besparingen på anslaget uppgår sålunda till 300 000 kr.

70. *Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen*

Enligt arbetsmarknadsstyrelsen har personaluppsättningen inom kris-

organisationen fram till den 1 juli 1958 successivt nedbringats till 82 befattningshavare. För avlönande av denna personal under innevarande budgetår har beräknats 1 260 000 kr. Genom skilda beslut har Kungl. Maj:t emellertid medgivit styrelsen att därutöver anställa extra personal för uppgifter avseende planerings- och verkställighetsåtgärder till bekämpande av arbetslöshet. Avlöningskostnaderna för denna personal beräknas till 1 200 000 kr.

Då arbetslösheten kraftigt nedgått och konjunkturerna är uppåtgående, anser vi att den personaluppsättning som fanns den 1 juli 1958 är tillräcklig för att sköta de uppgifter som åligger krisorganisationen. Anslaget bör på grund härav nedbringas med 1 225 000 kr., varav 25 000 kr. avser omkostnader.

72. Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor

Förevarande anslag har tillkommit som en följd av den allmänna varuskattn. Då från vårt håll i särskilda motioner föreslagits att någon allmän omsättningskatt inte skall uttagas efter den 31 december 1960 finns inte längre någon motivering för att bibehålla anslaget efter nämnda dag. På grund härav bör anslaget för nästa budgetår nedbringas med hälften eller 5 000 000 kr.

79. Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.

Anslaget är avsett för anordnande av yrkesutbildningskurser för partiellt arbetsföra och arbetslösa. I en konjunktur med betydande arbetslöshet är en utbildning av förevarande slag mycket lämplig, då den arbetslöse på ganska kort tid kan omskolas och återföras till produktionen. Vi har därför inte haft något att invända emot att man under senare år anslagit betydande belopp till utbildning av förevarande slag.

En konjunkturuomsvängning har nu skett, och såvitt man kan bedöma kommer uppgången att fortsätta. Antalet arbetslösa har till följd härav kraftigt minskat. Att under sådana omständigheter forcera fram ytterligare kurser anser vi inte nödvändigt. Kursverksamheten bör därför begränsas till nuvarande omfattning eller omkring 400 kurser. Vi vill också framhålla nödvändigheten av en noggrann planering av kurserna så att dessa inte sätts i gång förrän man med säkerhet vet att ett tillräckligt antal deltagare kommer att bevista kursen.

Av överstyrelsens för yrkesutbildning anslagsframställning framgår, att av en nettoutgift på 19 193 175 kr. för kursverksamheten beräknas ca 11 230 000 kr. till stadigvarande undervisningsmateriel. Om man begränsar kursverksamheten till av oss förordad omfattning, torde en betydande del av kostnaderna för materielanskaffning bortfalla, då antalet helt nystartade kurser blir mycket få.

Med den planering och den begränsning av kursverksamheten som vi för-

ordrat torde anslaget kunna begränsas till 35 000 000 kr., vilket innebär en besparing på 5 000 000 kr. Överstyrelsen för yrkesutbildning har efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen också föreslagit att anslaget uppföres med 35 000 000 kr.

104. *Bidrag till sjukkassor m. m.*

I särskild motion har från vårt håll föreslagits vissa ändringar i sjukförsäkringslagen, yrkesskadeförsäkringslagen samt förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel. De av oss förordade ändringarna medför att statens bidrag till sjukkassor m. m. för helt budgetår kan minska med 124 milj. kr. Då vårt förslag skall gälla fr. o. m. den 1 januari 1960 blir besparingen för budgetåret 1960/61 62 milj. kr.

119. *Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m.*

Under hänvisning till vad som anförts under punkten 22 ovan torde detta anslag böra uppräknas med 22 500 000 kr. Departementschefen har preliminärt beräknat anslaget till 12 600 000 kr. På grund härav beräknar vi anslaget preliminärt till 35 100 000 kr.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen vid behandlingen av nedanstående punkter under femte huvudtiteln måtte under

punkten 3 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1960/61 till *Socialattachéer* av 230 000 kronor;

punkten 13 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1960/61 till *Mödrahjäl* av 6 000 000 kronor;

punkten 14 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1960/61 till *Mödrahjälpsnämnderna* av 175 000 kronor;

punkten 19 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1960/61 till *Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem* av 7 000 000 kronor;

punkten 22 till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 576 500 000 kronor;

punkten 23 till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor;

punkten 31 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1960/61 till *Ferieresor för barn* av 1 800 000 kronor;

punkten 32 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1960/61 till *Ferieresor för husmödrar* av 1 000 000 kronor;

punkten 33 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1960/61 till *Bidrag till driften av semesterhem* av 525 000 kronor;

punkten 34 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret

1960/61 till *Stipendier för underlättande av husmoderssemester* av 1 000 000 kronor;

punkten 62 till Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 000 kronor;

punkten 67 till Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 350 000 kronor;

punkten 70 till Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1.675 000 kronor;

punkten 72 till Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor;

punkten 79 till Bidrag till vissa omskolningskurser m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 35 000 000 kronor;

punkten 104 till Bidrag till sjukkassor m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 203 000 000 kronor;

punkten 119 till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. för budgetåret 1960/61 beräkna ett förslagsanslag av 35 100 000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1960

E. Birke

Ragnar Sveningsson

Rolf Kaijser

Lars Schött